

496. 4.

VOORLOPIG VERSLAG.

Zeer vele leden betuigden er hun instemming mede, dat de hier gevraagde machtiging zal worden beperkt tot de afwikkeling van de geldzuivering. Zij spraken de wens uit, dat deze afwikkeling met bekwame spoed haar beslag zal krijgen; er dient spoedig een einde te komen aan de misstanden en onbillikheden, welke thans nog op dit terrein heersen. Terecht wordt er in het Voorlopig Verslag der Eerste Kamer nopens de Vermogensheffing ineens op gewezen, dat het excédent aan geblokkeerd geld, dat na de invordering der beide heffingen zal blijven bestaan, fiscaal ten onrechte geblokkeerd geld is, zodat het extra derven van rente door houders van geblokkeerde saldo's bij het slepend houden van de definitieve liquidatie van het geblokkeerde geld een offer zou betekenen, dat in redelijkheid niet mag worden gevraagd. Daarbij dient tevens bedacht te worden, dat het hebben van een geblokkeerd saldo dikwijls het resultaat van toevallige omstandigheden is. Dit spreekt vooral bij de bedrijven. Was de goederenvoorraad op het moment van blokkering geheel of gedeeltelijk omgezet in geld, dan werd dit geblokkeerd en moest het bedrijf crediét opnemen en rente betalen. De ondernemer, die daarentegen op dat ogenblik goederen in plaats van geld had, bleef hiervoor gespaard.

Ten slotte vroegen deze leden, of de Regering de Kamer op de hoogte wil houden van het verloop der afwikkeling van de geldzuivering.

Verscheidene leden, die het eveneens betreurden, dat de geldsanering reeds zolang lopende is, waren van mening, dat de rechtstreekse oorzaak hiervan gezocht moet worden in de trage gang van zaken bij de vaststelling der beide grote heffingen. Waren die wetsontwerpen tijdiger ingediend en hadden deze spoediger tot wet verheven kunnen worden, dan zou de afsluiting der geldsanering eerder kunnen zijn bereikt. Daar echter gedane zaken geen keer nemen, achtten deze leden verlenging van de aan de Minister van Financiën verleende machtiging ter afwikkeling der geldzuivering onvermijdelijk. Deze afwikkeling leek aanvankelijk zeer eenvoudig te kunnen verlopen. Tegenover het bedrag aan geblokkeerd geld zouden heffingen worden gesteld tot een bedrag van ongeveer gelijke grootte, zodat deze heffingen inderdaad het sluitstuk der geldzuivering zouden kunnen hebben gevormd. Deze afwikkeling is echter moeilijker geworden door de verlaging van het tarief der heffing ineens met 20 pct. daarvan, waardoor een op ongeveer 400 miljoen gulden geschat bedrag aan geblokkeerd geld niet door de heffingen zal worden geabsorbeerd en dus op andere wijze zal moeten worden geliquideerd. Deze leden vroegen zich dientengevolge af, of het desondanks mogelijk zal zijn de geldzuivering binnen de gevraagde verlengingstermijn van één jaar volledig af te wikkelen.

De leden, hier aan het woord, waren voorts van oordeel, dat ten gevolge van de door de Minister voorgestelde procedure van afstoting van effectenbezit vrij geld zal worden geschapen. Dit zal niet kunnen worden voorkomen door de gekochte effecten gedurende drie jaar te doen deponeren, doch slechts door evenals bij de verkrijging van andere vermogenswaarden te bepalen, dat de opbrengst dezer effecten uitsluitend zal mogen worden benut ter voldoening van aanslagen in de heffingen of andere belastingen. Gaarne zouden zij een nadere uiteenzetting ter zake van de Minister ontvangen.

Door vele leden werd het betreurd, dat dit zo eenvoudig lijkend wetsontwerp, waaraan echter zeer belangrijke problemen zijn verbonden, op zo korte termijn door de Staten-Generaal moet worden behandeld. De Regering was er niet onkundig van, dat de verlenging van het Machtigingsbesluit geldzuivering zou leiden tot behandeling van het probleem der beëindiging van de geldblokkering. Hieraan werd immers reeds bij de behandeling van het wetsontwerp Vermogensheffing ineens in de Tweede Kamer uitvoerig aandacht gewijd. Aanleiding

daartoe was, dat bij het mondeling overleg met de Commissie van Voorbereiding ter zake van genoemd wetsontwerp door de Minister van Financiën in het kort reeds werd medegedeeld op welke wijze hij meende, dat de geldzuivering zou moeten worden afgewikkeld. Bij de daarover plaats gehad hebbende besprekingen, zomede bij de openbare behandeling van genoemd wetsontwerp, is duidelijk naar voren gekomen, dat zeer vele leden der Kamer het betreurden, dat de aanvankelijke gedachte, dat de heffingen het sluitstuk zouden vormen van de geldzuivering, niet is verwezenlijkt. De oorzaak daarvan schuilt niet, zoals de hiervoor aan het woord zijnde leden betoogden, in het door de Kamer aangenomen amendement tot verlaging van het tarief, doch ligt allereerst en vermoedelijk voor een veel groter bedrag in de bepaling, dat deze heffingen ook zullen kunnen worden betaald met Staatsobligaties. Deze bepaling is reeds neergelegd in artikel 42 van de Wet op de vermogensaanwasbelasting. Zij was voorts één der voorwaarden voor de deelname in de grote conversielening van het begin van dit jaar. Hieruit is het probleem van het overtollig geblokkeerde geld voornamelijk voortgevloeid. Dat een verlaging van het tarief dit bezwaar enigermate heeft geaccentueerd, wilden deze leden natuurlijk niet ontkennen.

Tegen het in de Memorie van Toelichting nader ontwikkelde afwikkelingsplan hadden de hier aan het woord zijnde leden dit grote bezwaar, dat de geldblokkering, met name ten aanzien van z.g. depositorekeningen en investeringsrekeningen, in feite met vijf jaar zou worden verlengd. Zij konden deze wijze van afsluiting der geldzuiveringsprocedure geenszins bewonderen. Zoals reeds eerder bij de openbare behandeling van het wetsontwerp Vermogensheffing ineens is betoogd, zou de afwikkeling der geldsanering het best kunnen worden bereikt door voor het overtollig geblokkeerd geld een lening uit te geven tegen een rente van 3½ pct. met een looptijd van 50 jaar en regelmatige jaarlijkse aflossingen. De tegen een zodanige oplossing aangebrachte bezwaren, o.a. het gevaar van koersdruk van een dergelijke lening, konden zij geenszins delen. Bij de huidige stand van zaken zal bij de spaarbanken en boerenleenbanken, benevens de institutionele beleggers, maar evenzeer bij de particuliere beleggers, een zodanige vraag naar deze belegging bestaan, dat voor genoemd bezwaar niet behoeft te worden gevreesd. Ook de particuliere bezitters van geblokkeerd geld zullen deze belegging gaarne als blijvend bezit aanvaarden, getuige het succes der in de jongste tijd door particuliere ondernemingen aan de markt gebrachte leningen van 3½ pct. met regelmatige aflossing. Ook het bezwaar, dat ten gevolge van deze vraag van de zijde der institutionele beleggers door het Rijk schatkistpapier zou moeten worden afgelost en daardoor een omvangrijke geldcreatie zou plaats vinden, behoeft niet zwaar te wegen. Hiertegenover staat immers de consolidatie van een aanzienlijk bedrag, dat ook bij een regeling, als in de Memorie van Toelichting voorgesteld, uiteindelijk om consolidatie zou vragen.

De leden hier aan het woord realiseerden zich echter wel, dat i.v.m. de betaling der heffingen in de eerste plaats een zekere periode voor het z.g. vermogens-changement nodig is. Zij erkenden, dat een regeling, waarbij houders van geblokkeerd geld andere vermogenswaarden kunnen verkrijgen, mits dit geblokkeerd geld rechtstreeks aan de fiscus wordt afgedragen voor belastingbetaling of betaling van heffingen, inderdaad voor dit vermogens-changement welhaast onmisbaar is. Ook de regeling voor de afstoting van effectenbezit is in dit kader noodzakelijk.

Voorts erkenden deze leden, dat op dit ogenblik de omvang van het bedrag aan overtollig geblokkeerd geld nog niet kan worden beoordeeld. Dientengevolge kan de gedachte om dit excédent in een lening als bovenbedoeld om te zetten, niet onmiddellijk worden verwezenlijkt. Daartegenover staat echter, dat het vraagstuk van de definitieve afsluiting der geldsanering van zodanig groot belang is en in de Volksvertegenwoordiging zozeer wordt gevoeld als een onderwerp, waarbij zij het recht heeft zelf aan de vaststelling daarvan mede te werken, dat deze afsluiting der geldzuivering in de vorm van een wetsontwerp aan de Staten-Generaal behoort te worden voorgelegd. Zij meenden, dat hiertegen niet het bezwaar kan worden aangevoerd, dat de uitvoerende macht op soepele en vlugge wijze moet kunnen beslissen en beschikkingen treffen. Wanneer de uitvoerende macht als afsluitingsmaatregel der geldzuivering zou bepalen, hetgeen de Minister voornemens is te doen ter zake van de spaarrekeningen en van de investeringsrekeningen, dan betekent dat — zoals hierboven reeds werd betoogd — een feitelijke verlenging der geldblokkering, en wel een ver-

Verlenging van de machtiging als is bedoeld in art. 1, eerste lid, van het Machtigingsbesluit geldzuivering (Stbl. no. F 133).

lenging, die naar de mening der hier aan het woord zijnde leden niet noodzakelijk moet worden geacht. Wat de kleine spaarders betreft, valt geenszins te vrezen, dat bij het vrijgeven der spaarsaldi belanghebbenden deze onmiddellijk in de consumptieve sfeer zouden brengen. Blijkens inlichtingen uit de kringen der spaar- en boerenleenbanken staan naast veruit de meeste geblokkeerde spaarsaldi ook nog vrije spaarsaldi van dezelfde personen. Het valt niet in te zien, dat deze personen eventueel vrijgekomen geblokkeerde saldi aanstonds zouden gaan consumeren. Voor wat betreft de investeringsrekeningen geldt hetzelfde. Wanneer het bedrijfsleven de vrije beschikking zou krijgen over deze thans geblokkeerde investeringsbedragen, behoeft men niet bang te zijn, dat de leiders van het bedrijfsleven hun hoofd zullen verliezen en onmiddellijk tot gebruikmaking van deze vrijgekomen gelden in de sfeer van investering zullen overgaan. De daaraan verbonden risico's evenzeer als de op dit gebied bestaande mogelijkheden en exploitatievooruitzichten zullen daarbij zakelijk hun rol spelen. Wanneer hier tegenover zou worden aangevoerd, dat de geleidelijke deblokkering in vijf jaarlijkse termijnen dan toch ook niet zulke grote bezwaren kan ontmoeten, kan daartegen worden opgemerkt, dat door de bepleite vrijgeving het vertrouwen, dat ontegenzeggelijk uitermate sterk heeft geleden, ten zeerste zal worden versterkt. Dit herstel van vertrouwen is op zich een element, dat in het algemeen belang van de allergrrootste betekenis moet worden geacht.

De bovenstaande overwegingen leidden de hier aan het woord zijnde leden tot de conclusie, dat een synthese zou kunnen worden gevonden in dier voege, dat de thans gevraagde verlenging der machtiging met een jaar wordt teruggebracht tot een van een half jaar en dat vervolgens de afwikkeling der geldzuivering in de vorm van een wetsontwerp aan de Kamer wordt voorgelegd, zodat deze materie in overleg met de Staten-Generaal definitief kan worden geregeld.

Andere leden konden zich zeer wel verenigen met het denkbeeld om de afsluiting der geldsanering bij de wet te regelen. Voorschriften van zo ingrijpende betekenis dienen niet afhankelijk te zijn van het subjectief inzicht van de Minister van Financiën, die bovendien door een andere functionaris met andere opvattingen kan worden vervangen. Het leek hun echter niet nodig nog te wachten tot de aanslagen in de Vermogensheffing ineens zijn opgelegd. Door de voorlopige aangifte voor de vermogensaanwasbelasting zijn reeds voldoende gegevens verkregen.

Met betrekking tot de oorzaak van het excedent aan geblokkeerde gelden, dat na de inning der heffingen zal overblijven, wezen sommige leden er op, dat dit excedent nog zal worden vergroot, doordat de Minister van Financiën onlangs bij de uitgifte van de z.g. dollarlening als voorwaarde heeft opgenomen de mogelijkheid om de heffingen met de obligaties van die lening te voldoen. Voorts vroegen deze leden, of uit artikel 3 van het wetsontwerp in zake de naasting door de Staat van de aandelen der Nederlandsche Bank (stuk no. 488) niet voortvloeit, dat ook de in dit ontwerp bedoelde Grootboekinschrijvingen zullen kunnen worden benut voor de betaling der heffingen.

Verscheidene leden drongen er op aan om de mogelijkheid te openen ook belastingen verschuldigd over latere jaren dan 1944 en 1945 uit geblokkeerde gelden te voldoen. Vele belastingplichtigen tobben met belastingbetalingen, terwijl zij over geblokkeerde tegoeden beschikken. Op deze wijze zou tevens het meergenoemde excedent worden verminderd. Deze leden zouden overigens gaarne vernemen, hoe zal worden verzekerd, dat de bij het vermogens-changement overgedragen geblokkeerde gelden rechtstreeks zullen worden aangewend ter voldoening van daarvoor in aanmerking komende belastingsschulden aan de ontvanger der directe belastingen.

Ten aanzien van de voorgestelde depositorekening voor spaarders vroegen sommige leden, of het hiervoor gestelde maximum bedrag van 5000 gulden niet kan worden verhoogd. Bij de spaarbanken komen nagenoeg geen tegoeden voor, die op onroerbare wijze zijn verkregen. Ook de grotere geblokkeerde bedragen zijn normaal verworven geld, doorgaans ontstaan door levenslang sparen van oudere spaarders. Deze mensen geven de voorkeur aan een rustige, veilige belegging bij de spaarbank boven effectenbezit. Bij de voorgestelde regeling zouden zij gedwongen worden zich op de obligatiemarkt te begeven met alle daaraan voor hen verbonden risico's. Bovendien zou dit betekenen, dat de spaarbanken hun effecten moeten verzilveren om hun cliënten

aan effecten te helpen. Ook vroegen deze leden het jaarlijks vrij te geven bedrag op minstens 1000 gulden te stellen, ook bij een excedent aan geblokkeerd geld van minder dan 5000 gulden.

Enkele andere leden meenden, dat een excedent aan geblokkeerd geld van 5000 gulden en het begrip „kleinere spaarders" elkaar niet dekken. Dit excedent kan immers het overschot zijn van een groot geblokkeerd bedrag.

Vele leden vroegen, of het juist is, dat aan de deelnemers der z.g. liquiditeitsrekening — een bij het Rijk omstreeks 1 Juni 1946 geopende rekening, waarop instellingen tegen een aantrekkelijke rente kort lopende deposito's konden inleggen tot 1 Juni jl. — thans voor het continueren van deze mogelijkheid onder andere bezwarende voorwaarden de eis is gesteld, dat zij zich zullen verbinden geen gelden van hun liquiditeitsrekening op te nemen, tenzij de Minister de aan de op te nemen gelden te geven bestemming heeft goedgekeurd. Op deze wijze zouden de deelnemers de vrije beschikking over hun beleggingen volkomen verliezen. Zullen zij ook thans wederom worden gedwongen tot deelneming in bepaalde conversieleningen evenals dit in de afgelopen periode der liquiditeitsrekening is geschied? Is het voorts juist, dat de houders dier liquiditeitsrekeningen op grond hiervan voor belangrijke bedragen schatkistpapier zijn gaan aankopen en dat mede met het oog hierop het disconto voor schatkistpapier is verlaagd? De hier aan het woord zijnde leden zouden een zodanige maatregel allerminst fraai vinden en deze zelfs betreuren, omdat met name de spaarbanken daardoor gedwongen worden over te gaan tot verlaging van de rente aan haar spaarders. Gaarne zouden zij over deze aangelegenheid, die mede verband houdt met de wijze, waarop de geldblokkering zal worden beëindigd, worden ingelicht.

Met betrekking tot de in de Memorie van Toelichting (blz. 3) genoemde lening ter uiteindelijke liquidering van de excedenten aan geblokkeerd geld werd gevraagd, welk rentetype deze lang lopende lening zal hebben. Ook vroeg men, of de Regering meent, dat de omzetting van geblokkeerd tegoed in obligaties dier lening, zal kunnen worden mogelijk gemaakt krachtens de machtiging van de Minister van Financiën, indien in de hier gevraagde verlenging daarvan wordt bewilligd.

Andere leden waren van mening, dat de hier te verlenen machtiging in zake de afwikkeling der geldzuivering nimmer een machtiging tot het aangaan van een lening kan insluiten.

Enkele leden trachten tegen de voorgenomen regeling ten aanzien van de aankoop van effecten met een excedent aan geblokkeerd geld als bezwaar aan, dat deze effecten gedurende de tijd van drie jaren niet verhandelbaar zullen zijn. Hoe zal deze bepaling gehandhaafd kunnen worden bij verdeling van een nalatenschap, bij liquidatie van een onderneming en vooral bij faillissement?

Enkele andere leden zouden aan de mogelijkheid tot aanwending van overtollig geblokkeerd geld ter betaling van koop-sommen ter zake van overeenkomsten van levensverzekering nog willen toevoegen die van het aflossen van op polis gesloten leningen. Overigens vroegen zij, welke voorwaarden de Minister van Financiën te dezer zake denkt te stellen. Wellicht die van afkoopbaarheid van de polis? Hiermede zouden deze leden zich kunnen verenigen.

Gevraagd werd, of in de Memorie van Toelichting op blz. 2, regel 12, in plaats van „deflatoire" niet moet worden gelezen: inflatoire.

Ten slotte klaagden enige leden over de bij de inlevering van bankbiljetten van 100 gulden en meer door de Nederlandsche Bank ten toon gespreide bureaucratie. Iets meer service en enige openbare mededelingen zouden op prijs worden gesteld. Deze biljetten moesten per post worden toegezonden, waarna niets meer werd vernomen; ook werd geen ontvangstbericht gestuurd.

Aldus vastgesteld 4 Juli 1947.

VERKERK,
TERPSTRA,
HOOIJ,
TEULINGS,
LUCAS